

Allamdar Taqvaei¹

Mozhgan Hooshmand^{2*}

Reza Rezaei³

Rhetorical Structure in Abstracts of Linguistics and Persian Language and Literature Articles: A Step Towards Enhancing Impact and Scientific Indexing

Abstract

Purpose: Effective scientific articles are vital for knowledge dissemination and impact. Mastering abstract composition is crucial, not only for clarity and coherence but also for maximizing the visibility and impact of their research within the global academic community. Crucially, a well-structured and informative abstract significantly enhances an article's discoverability, readability, and ultimately, its citation potential, thereby directly influencing its bibliometric performance and contribution to the scientific body of knowledge. This research examines the move structures of abstracts in Linguistics and Persian Language and Literature. It comparatively analyzes their rhetorical conventions, exploring implications for scholarly communication and bibliometric indicators.

Methodology: In this descriptive-analytical study, a random sample of 100 article abstracts (50 from each discipline) was selected from journals specializing in Linguistics and Persian Language and Literature, covering the period from 2012 to 2022. The abstracts were content-analyzed based on Hyland's (2000) move-based model to analyze the structural steps of research abstracts, encompassing Introduction, Purpose, Method, Findings, and Conclusion sub-moves. Additionally, Hüttner's (2010) classification of moves into compulsory, core, vague, and optional types based on their frequency of occurrence is applied to further understand the rhetorical organization. These frameworks facilitate a systematic examination of abstract components and their communicative functions. To address the research questions the Chi-squared statistical test was employed. Data coding was conducted independently by two coders, achieving a Cohen's Kappa above 0.8, ensuring high reliability. This methodological approach ensures the replicability and validity of the findings, providing a quantitative basis for interpreting the rhetorical patterns observed.

Findings: The analysis of abstract move structures revealed significant structural differences between articles in Linguistics and Persian Language and Literature. Specifically, the sequencing, frequency, and integration of rhetorical moves showed marked variation, reflecting distinct disciplinary conventions and rhetorical preferences in abstract composition. While the Introduction move was more frequently employed in Persian Language and Literature abstracts, the Purpose, Method, and Conclusion moves were considerably more prevalent in Linguistics abstracts. The Results move showed a relatively similar frequency across both disciplines. Statistical analysis confirmed significant differences in the frequency of the Introduction, Method, and Conclusion moves between the two fields, though not for the Purpose and Results moves. These variations, interpreted through Hüttner's (2010) classification, underscore the differing priorities and foci authors adopt when structuring their abstracts to meet communicative goals effectively. Furthermore, the study identified diverse move patterns and sequences, indicating a degree of flexibility in rhetorical structuring and the influence of contextual factors on authorial choices. Notably, a low adherence rate to established rhetorical structural models was observed, with only 10% of Linguistics abstracts and 14% of Persian Language and Literature abstracts

English department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran.
 Professor of English department, Faculty of Humanities, Yasouj University,
 178@gmail.com (Corresponding Author)
 Professor of English department, Faculty of Humanities, Yasouj University,
 @yahoo.com

Allamdar Taqvaei¹

Mozhgan Hooshmand^{2*}

Reza Rezaei³

English department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran.
 Professor of English department, Faculty of Humanities, Yasouj University,
 178@gmail.com (Corresponding Author)
 Professor of English department, Faculty of Humanities, Yasouj University,
 @yahoo.com

fully conforming to Hyland's (2000) five-move scientific model. This low conformity highlights a gap in the application of internationally recognized rhetorical structures, which are essential for enhancing abstract clarity, coherence, and ultimately, scholarly visibility. Moreover, this gap may negatively affect how these articles are indexed and perceived in global academic databases, potentially limiting their accessibility and citation impact. The findings of the present study emphasize the necessity of fostering improved awareness and training in rhetorical structuring of abstracts tailored to disciplinary norms.

Conclusion: This study underscores the critical role of the abstract as the primary gateway to an article, directly influencing its visibility and acceptance within the academic community. Our analysis revealed significant structural differences in abstracts from Linguistics and Persian Language and Literature, particularly in the Introduction, Methods, and Results sections. A notable finding was the low adherence to established structural models (e.g., Hyland's five-move structure), indicating a gap in current abstract writing practices. From a bibliometric perspective, these structural choices and the overall quality of an abstract are fundamental determinants of an article's discoverability and impact potential, extending beyond stylistic considerations. A well-crafted, discipline-appropriate abstract serves as a vital filter for researchers and indexing services, directly influencing readability, citation potential, and ultimately, the article's contribution to the scientific body of knowledge. Conversely, poorly constructed abstracts lead to reduced visibility, slower knowledge dissemination, and an underestimation of research influence. Therefore, targeted educational interventions focusing on discipline-specific abstract writing conventions are essential. This training, particularly for novice researchers, transcends mere writing skill enhancement; it empowers researchers to maximize their work's accessibility and impact, thereby contributing more effectively to scientific discourse and positively influencing bibliometric indicators. This study emphasizes the necessity of viewing abstract quality as a key component of scholarly communication, with direct implications for research evaluation and the broader bibliometric landscape.

Keywords: Structural move, Move analysis, Linguistics, Persian Language and Literature, Research abstract, Scientometrics

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به سوی ارتقای تأثیرگذاری و نمایه‌سازی علمی

علمدار تقوایی¹

مرگان هوشمند²

رضا رضایی^{3*}

چکیده

هدف: در این پژوهش برآنیم تا با تحلیل گام‌های موجود در چکیده مقالات، پس از مقایسه ساختار بلاغی چکیده‌ها در دو حوزه زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی، به بررسی میزان انطباق آن‌ها با الگوهای معتبر علمی بپردازیم.

روش‌شناسی: برای نیل به این هدف، پس از انتخاب ۱۰۰ چکیده مقاله (۵۰ چکیده از هر رشته) به صورت نمونه‌ای تصادفی از مجلات دو حوزه در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱، چکیده‌ها براساس الگوی پنج‌گامی هایلند و الگوی هاتنر به شیوه توصیفی-تحلیلی تحلیل شده‌اند. برای سنجش تفاوت‌ها از آزمون خی دو استفاده شده است. تحلیل داده‌ها را دو کدگذار مستقل انجام داده‌اند و نتایج ضریب توافق بالای ۰.۸ حاکی از اعتبار داده‌هاست.

یافته‌ها: داده‌ها نشانگر آن است که در به‌کارگیری گام‌های بلاغی در چکیده، نویسندگان رویکردهای متفاوتی را پیش گرفته‌اند. تحلیل‌های آماری حکایت از تفاوت‌های معناداری در گام‌های مقدمه، روش و نتیجه‌گیری بین دو رشته دارند، البته این تفاوت‌ها در گام‌های هدف و یافته‌ها معنادار نیستند. لازم به ذکر است که فقط ده درصد چکیده‌های مقالات رشته زبان‌شناسی و ۱۴ درصد چکیده‌های مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی از الگوی هایلند کاملاً پیروی می‌کنند. این ارقام شکافی شایان توجه میان چکیده‌های این دو حوزه و الگوی معتبر جهانی در روش‌های نگارش چکیده آشکار می‌کند.

نتیجه‌گیری: از منظر علم‌سنجی، کیفیت کلی چکیده تعیین‌کننده اساسی میزان تأثیر مقاله است و چکیده دروازه اصلی مقاله و تأثیرگذار در دیده شدن، استفاده‌ی و نمایه‌سازی آن در جامعه علمی قلمداد می‌شود، بر همین اساس، مداخلات آموزشی هدفمند ضروری به‌نظر می‌رسند. تأثیرگذاری این آموزش‌ها زمانی نمایان می‌شود که بر مبنای الگوهای معتبر علمی بین‌المللی و کاربرد صحیح گام‌های مختلف اجرایی شوند. این آموزش‌ها، افزون بر ارتقای مهارت نوشتاری، پژوهش‌گران را توانمند می‌سازد تا دسترسی و تأثیر کار خود را بهبود بخشند، و در نتیجه با مشارکت مؤثرتر در گفتمان‌های علمی، شاخص‌های علم‌سنجی را ارتقاء دهند.

واژگان کلیدی: گام ساختاری، تحلیل گام‌ها، زبان‌شناسی، زبان و ادبیات فارسی، چکیده مقالات، علم‌سنجی

۱. کارشناس ارشد زبان‌شناسی همگانی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران
Email: taqvaiallamdar@gmail.com
۲. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.
Email: mhooshmand78@gmail.com (نویسنده مسئول)
۳. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.
Email: rezarezaei93@yahoo.com

دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۰۵
پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۰۵

مقدمه و بیان مسئله

نگارش علمی، ابزاری مهم در توسعه دانش است و به عنوان عامل آگاهی جامعه علمی از یافته‌های نوین در نظر گرفته می‌شود. آثار علمی از یک سو به پیشرفت فردی پژوهش‌گران کمک می‌کنند و از سوی دیگر راحل‌هایی برای مسائل جامعه ارائه می‌دهند. تسلط بر نگارش دانشگاهی و توانایی ارائه مقالات علمی برای دانشجویان و اساتید ضرورتی انکارناپذیر است (حیاتی و علیجانی، 1386). از دیدگاه هایلند (Hyland, 2017)، مقالات علمی در هر رشته، انتقال‌دهنده دانش نو به جامعه گفتمانی مرتبطاند و اعضای این جامعه را به پذیرش گزاره‌های ارائه شده سوق می‌دهند. بر این اساس، می‌توان گفت نگارش دانشگاهی شکلی از مشارکت در فعالیت جمعی جامعه علمی است (Casanave, 2002). نتیجه به‌دست آمده از این فرایند تولید آثار علمی است که قابلیت ارزیابی و بررسی براساس معیارهای علم‌سنجی، همچون استنادات و شاخص تأثیر را دارند (Garfield, 1979; Waltman, 2016). بدین ترتیب کیفیت نگارش دانشگاهی بر میزان تأثیر علمی و جایگاه اثر علمی رگذار است.

در سال‌های اخیر، توجه به مفهوم «گونه» افزایش یافته است (Martin, 2003). گونه، چارچوبی معتبر برای تحلیل ساختار و کارکرد گفتمان فراهم می‌کند و همچنین ابزاری کاربردی در حوزه بلاغت و نگارش تخصصی نیز به شمار می‌رود. هایلند (Hyland, 2002) بر این باور است که هر جامعه گفتمانی هویت خود را از محتوا، ساختار و تعاملات خاص خود می‌گیرد و گونه‌ها اغلب الگوهایی هستند که در این جوامع شکل می‌گیرند و تداوم می‌یابند. در این راستا، پژوهش‌های مبتنی بر تحلیل گونه و تهیه بخش‌های مختلف مقالات در قالب تحلیل گام و زیرگام انجام شده است. از آن جمله می‌توان به تحلیل چکیده مقالات (Salager-Meyer, 1990; 2000; Briones, 1992; Hyland, 2000; Swales & Feak, 2009; Swales, 2000; Briones, 1992)، تحلیل مقدمه مقالات (Swales, 1990; 2000; Briones, 1992; Hyland, 2000; Swales & Feak, 2009; Swales, 2000; Briones, 1992)، روش پژوهش (Cotos et al., 2017)، نتایج (Zekrati, 2015) تحلیل پایان‌نامه‌ها (Choe, 2014; Dudley-Evans, 1999; Hussain et al. 2022) و تحلیل چکیده مقالات (Pratiwi & Kurniawan, 2021; Astria et al., 2023; Wijaya et al. 2023) اشاره کرد. همچنین، مطالعاتی در ایران در رابطه با تحلیل نوشتار دانشگاهی انجام شده است، که در این میان می‌توان به بررسی مقدمه مقالات (بیروی و همکاران، 1404) و تحلیل چکیده مقالات (زندمقدم و جنتی، 1394؛ گلشایی، 1398) اشاره کرد.

افزون بر نظریه‌های ساختاری و بلاغی مرتبط با تحلیل متن، می‌توان قانون زیپف¹ را از جمله نظریه‌های مهمی دانست که در تحلیل متون و تعیین میزان پیچیدگی، خوانایی و سازماندهی اطلاعات شایان توجه است. این نظریه کاربردی در حوزه‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص داده است (Zipf, 1949). این قانون با توصیف توزیع فرکانس کلمات، به شناسایی متون ساده‌تر، خواناتر و تأثیرگذارتر کمک می‌کند و با تمرکز بر شناسایی ویژگی‌های کلیدی متن که در تأثیرگذاری علمی موثرند، در تحلیل کتاب‌سنجی و سنجش تأثیر علمی به‌کار می‌رود (Egghe, 2007; Piantadosi, 2014). همچنین می‌توانیم از نظریه‌های پردازش زبان و نظریه‌های تحلیل واژگانی نیز به‌عنوان چارچوب‌های نظری اثرگذار در در تحلیل کیفی و کمی متون علمی و بررسی ویژگی‌های اطلاع‌رسانی مقالات استفاده کنیم (Teufel et al., 2006). نگارش بخش‌های مختلف یک مقاله علمی، به ویژه چکیده، نیازمند تخصص و مهارت است. چکیده به عنوان یکی از بخش‌های مشترک و حیاتی در تمامی حوزه‌ها، محتوای اصلی مقاله را به خواننده معرفی کرده و در تصمیم‌گیری برای ادامه مطالعه مؤثر است (Al-Zubi & Fareh, 2003)، بنابراین کیفیت نگارش آنها در میزان دیده شدن و استناد به مقالات نقش به‌سزایی دارد. چکیده‌ها با سازماندهی بلاغی و ویژگی‌های زبانی خاص، ارزش خبری مقاله را برجسته کرده و خواننده را به مطالعه کامل ترغیب می‌کنند (زندمقدم و جنتی، 1394؛ Hyland, 2009; Agbaglo & Fiadzomor, 2021). از این رو، بررسی گام‌ها و ساختارهای بلاغی چکیده‌ها در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهش‌گران قرار گرفته است.

با توجه به اهمیت روزافزون گونه مقاله علمی در انتشار یافته‌های پژوهشی و پیشبرد مرزهای دانش، و نقش محوری چکیده در بازنمایی محتوای مقاله و ترغیب خواننده به مطالعه، ضروری است به بررسی این گونه و مطالعات دقیق‌تر بخش‌های آن اهتمام بورزیم. در مقاله چکیده اهمیت ویژه‌ای دارد چراکه کلیت محتوا و ارزش علمی اثر را به نمایش می‌گذارد (Swales, 1990). این بخش نخستین و گاه تنها بخش مقاله است که بسیاری از مخاطبان و نمایه‌سازان مطالعه می‌کنند و در جلب توجه مخاطب و تصمیم‌گیری برای مطالعه کامل مقاله جایگاه مهمی دارد (Hartley, 2008). اهالی حوزه علم‌سنجی، چکیده‌ها را منابع اطلاعاتی محوری در

¹ Zipf law

پایگاه‌های داده تخصصی و نمایه‌های استنادی می‌دانند و تحلیل این بخش آغازین به سنجش کیفیت و تأثیر علمی کل اثر کمک شایانی می‌کند (Moed, 2005). دقیقاً به همین دلیل، بسیاری از مجلات علمی غیرانگلیسی زبان برای ارتقاء دامنه دسترسی و تأثیرگذاری علمی، چکیده‌های خود را به زبان انگلیسی نیز ارائه می‌دهند. این‌گونه می‌شود که این آثار در نمایه‌های بین‌المللی از جمله Web of Science و Scopus در دسترس قرار می‌گیرند و در جریان جهانی علم تأثیر چشمگیری بر جای می‌گذارند (Archambault et al., 2006)، حتی برخی مجلات فقط با اتکاء به چکیده انگلیسی در نمایه‌های بین‌المللی حضور می‌یابند. از این رو، بررسی ساختار، ویژگی‌ها و جایگاه چکیده‌ها به عنوان بخشی اساسی از مقالات علمی، در علم‌سنجی از اهمیت زیادی برخوردار است و می‌توانیم آن را مبنایی برای تحلیل‌های استنادی و رتبه‌بندی کیفی پژوهش‌ها بدانیم.

بر این اساس، در پژوهش حاضر، تحلیل گونه چکیده مقالات فارسی در دو حوزه زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی از منظر ساختار و گام‌های گفتمانی مورد انتظار در آن‌ها، بر اساس الگوی پیشنهادی هایلند (Hyland, 2000)، و همچنین بررسی تفاوت‌های احتمالی میان چکیده‌های این دو حوزه مد نظر قرار گرفته است تا با بررسی این مسئله بتوان تصویری روشن از ویژگی‌های ژانری چکیده‌های فارسی در این دو رشته ارائه داد و گامی در جهت ارتقاء کیفیت نگارش چکیده‌های علمی و تأثیر آن در استنادسازی برداشت. به همین منظور، با توجه به اهمیت چکیده‌ها در علم‌سنجی و نقش آن‌ها در دیده شدن مقالات، پرسش اصلی پژوهش را این‌گونه مطرح می‌کنیم که آیا ساختار چکیده‌ها و توزیع گام‌های بلاغی در آن‌ها در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی تفاوت معناداری دارد و میزان تبعیت این چکیده‌ها از الگوهای علمی معتبر چگونه است.

پرسش‌های پژوهش

پژوهش حاضر برای رسیدن به اهداف مطرح شده، در پی یافتن پاسخ برای پرسش‌های زیر است:

1. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی رایج هستند؟
2. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی رایج هستند؟
3. آیا از نظر فراوانی گام‌ها تفاوتی میان چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی وجود دارد؟

چارچوب نظری

نظریه‌های زبان‌شناسی برای تحلیل متون علمی و درک بهتر فرایندهای ارتباطی همواره در علم به‌کار گرفته می‌شدند؛ این اهمیت این نظریات به ویژه در تحلیل متون علمی، در توسعه روش‌های کتاب‌سنجی و علم‌سنجی بر کسی پوشیده نیست. از طریق تحلیل گفتمان و چارچوب‌های ساختار متنی، که ابزاری کاربردی برای درک نظم و سازماندهی اطلاعات علمی فراهم می‌آورند، کیفیت و تأثیر علمی متون را می‌توان ارزیابی کرد. بدیهی‌ست تحلیل گفتمان با بررسی ساختار زبانی و استراتژی‌های ارتباطی در متون علمی به شناسایی الگوهای نگارش و سبک‌های اقناعی مقالات کمک می‌کند (Hyland, 2004; Myers, 1990). بررسی‌ها نشان می‌دهند که در پژوهش‌های علم‌سنجی، تحلیل شبکه‌های معنایی جایگاه ویژه‌ای در کشف روابط بین مفاهیم و اصطلاحات کلیدی در حوزه‌های مختلف علمی دارد، چنان که با ساختن شبکه‌های معنایی، الگوهای توسعه و پیشرفت در شاخه‌های علمی شناسایی می‌شوند (Callon et al., 1991; Leydesdorff, 1997). لازم به ذکر است که این شبکه‌ها دربرگیرنده نظریه شناختی درک و تفسیر فرایندهای ذهنی در تولید و فهم دانش هستند و در توسعه مدل‌های ارزیابی علمی و شناخت روندهای تغییر مفاهیم در متون علمی نقش کاربردی دارند (Lakoff & Johnson, 1980; Gärdenfors, 2000). در مجموع می‌توان چنین بیان کرد که این رویکردها به عنوان ابزارهای منسجم در علم‌سنجی، امکان تحلیل عمیق و چندبعدی روندهای علمی و ساختارهای معنایی را فراهم می‌آورند.

نکته شایان‌توجه دیگر این‌که چکیده علمی هم می‌تواند همچون سایر ابزارهای انتقال اطلاعات و دانش از متن فراتر برود و از سایر وجه‌ها (Kress & Van Leeuwen, 2001) در رسیدن به هدف خود بهره جوید. لمکه (Lemke, 2012) با بیان چندلایه بودن گفتمان و ارتباط علمی و رای صورت زبانی، بر اهمیت ترکیب عناصر مختلف در تولید معنا تأکید می‌کند. اهلوران (O'Halloran, 2008) نیز با ارائه چارچوب تحلیل گفتمان چندوجهی سیستمیک-کارکردی¹ نشان می‌دهد تولید معنای علمی منحصر به متن نوشتاری نیست و سایر وجه‌ها نیز می‌توانند در کنار زبان به ایجاد معنا بپردازند. از آنجا که چکیده‌ها در حوزه‌های تخصصی مانند ریاضیات و شیمی از عناصر غیرزبانی برای انتقال دقیق معنا استفاده می‌کنند و تعامل با مخاطب به شیوه مؤثرتری انجام

¹ Systemic Functional-Multimodal Discourse Analysis (SF-MDA)

می‌پذیرد، مایر (Mayer, 2009) بر تأثیر عناصر چندوجهی در یادگیری و انتقال مفاهیم تأکید می‌کند، حکیم و همکاران (1400) به اهمیت این امر در حوزه هنر پرداخته و تایرر (Tyrer, 2021) این امر را در حوزه آموزش برجسته می‌کند. بنابراین، با بسط تأثیر عناصر چندوجهی به نگارش علمی می‌توانیم از آنها در انتقال و درک بهتر مفاهیم و تأثیرگذاری بیشتر چکیده‌های حوزه‌های خاص بهره ببریم.

افزون بر نظریه‌هایی که تا کنون نام برده شده‌اند، نظریه‌های تحلیل ژانر علمی مانند الگوهای گام‌محور سونلز (Swales, 1990) و بهاتیا (Bhatia, 1993) نیز به سبب فراهم ساختن بستری قوی برای تعیین ساختار و هدف بخش‌های مختلف مقاله، در علم‌سنجی برای شناسایی و اندازه‌گیری جنبه‌های مختلف متون علمی به‌کار گرفته می‌شود (Liakata et al., 2012; Teufel & Moens, 2002). این چارچوب‌ها با کمک به تحلیل بهتر روابط معنایی و کاربردهای علمی در متون، به پژوهش‌گران این امکان را می‌دهد که داده‌های کتاب‌سنجی دقیق‌تری را استخراج کنند (Teufel et al., 1999; Teufel, 1999). روشن است که به‌کارگیری این نظریه‌ها و روش‌ها می‌تواند به درک بهتر عوامل موثر بر تأثیرگذاری مقالات علمی و توسعه روش‌های ارزیابی و بهبود کیفیت مقالات کمک کند.

از میان متون علمی، مقاله پژوهشی به عنوان یک ابزار کلیدی در انتقال و انتشار دانش در جامعه علمی عمل می‌کند و نقش مهمی در ترویج پذیرش گزاره‌ها و فرضیات نوین ایفا می‌نماید (Hyland, 2000; Peacock, 2002). از دیدگاه سونلز (Swales, 1990) هدف اصلی مقالات علمی اشتراک‌گذاری ایده‌ها و ارتقاء همکاری‌های نوآورانه در حوزه‌های گوناگون دانش است. معمولاً، هر مقاله علمی شامل بخش‌های مختلفی است که هر کدام نقش خاصی در انتقال مفاهیم و اطلاعات دارند و در حوزه علم‌سنجی به‌عنوان شاخص‌هایی برای تحلیل کیفیت و تأثیر پژوهش‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این میان، چکیده به عنوان بخش ضروری و اولین نقطه تماس خواننده با مقاله، نقشی حیاتی در جذب مخاطب و تصمیم‌گیری برای ادامه مطالعه ایفا می‌کند (Zand-Moghadam & Zhaleh, 2022). اهمیت چکیده تا حدی است که به جزئی لاینفک از مقالات علمی در نشریات دانشگاهی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، فارغ از زبان نگارش، تبدیل شده است (Suntara & Usaha, 2013; Hasan & Ergaya, 2023).

چکیده‌ها نه تنها اعتبار علمی نویسنده را منعکس می‌سازند (زندمقدم و جنتی، 1394؛ Saboori & Hashemi, 2013؛ Sidek, 2017)، بلکه چکیده‌ای منظم شانس نمایه‌سازی و استناد را افزایش می‌دهد (Al-Khasawneh, 2017). این بخش به قدری تعیین‌کننده است که پراتیوی و همکاران (Pratiwi et al., 2021) آن را معیاری برای تناسب مقاله و دورو (Doró, 2013) «دریچه‌ای» برای دسترسی تحقیقات به مخاطبان وسیع‌تر توصیف می‌کنند. لذا، تسلط بر مهارت‌های نوشتاری علمی و آگاهی از سازماندهی اطلاعات، پژوهش‌گران را در ارائه خلاصه‌ای مؤثر از مقاله یاری می‌رساند. در مواجهه با حجم روزافزون ادبیات پژوهشی، خوانندگان برای تشخیص قرائت‌های مرتبط با موضوع مورد نظرشان به چکیده‌ها وابسته هستند. چکیده‌ای که با دقت نوشته می‌شود با یک علامت راهنمایی و رانندگی در حاشیه یک بزرگراه شلوغ قابل مقایسه است: حتی در میان هرج و مرج ساعت شلوغی به راحتی قابل تشخیص است (Hasan & Ergaya, 2023). از دیدگاه امنای و همکاران (Amnuai, 2020) چکیده بخش مهمی از یک مقاله، پژوهشی است که برای درک ماهیت کل مقاله استفاده می‌شود. با مطالعه چکیده، خوانندگان می‌توانند برخی از نکات کلیدی مندرج در یک مقاله علمی را بیاموزند. چکیده‌ها انعکاس واضحی از کل متن هستند و بر نحوه خواندن یک مقاله توسط خواننده تأثیر می‌گذارند (Nurhayati et al., 2022). از نظر هو (Hu, 2023) چکیده ضمن جمع‌بندی یافته‌ها و نتایج تحقیق، باید موضعی منحصربه‌فرد ارائه دهد تا بتواند مورد پذیرش خواننده قرار گیرد.

چکیده به عنوان یک گونه علمی گفتمانی، با هدف دستیابی به اهداف ارتباطی خاص شکل می‌گیرد (Swales & Feak, 2009; Hyland, 2017). بهاتیا (Bhatia, 2004) گونه را به کارگیری زبان برای بیان اهداف ارتباطی نهادهای علمی و اجتماعی می‌داند که با محدودیت در استفاده از منابع زبانی، ساختارهای پایداری را ایجاد می‌کند. اهداف گونه‌ها از طریق «گام‌ها» منتقل می‌شوند و هدف کلی گونه، ترکیبی از اهداف ارتباطی این گام‌ها است (Agbaglo & Fiadzomor, 2021). نوگو (Nwogu, 1997: 122) گام را بخشی متنی با ویژگی‌های زبانی مشخص تعریف می‌کند که سمت و سوی یکنواختی به محتوای گفتمان می‌دهد. کاربرد گام، شناسایی قواعد متنی برای توصیف کارکرد قسمت‌های مختلف متن است (Zand-Moghadam & Meihami, 2016). از گام‌ها برای طبقه‌بندی بخش‌های متن بر اساس مقاصد ارتباطی استفاده می‌شود (Yang & Allison, 2003)؛ هر گام عملکرد ارتباطی خاصی را انجام داده (Swales, 2004) و در کنار سایر گام‌ها، هدف ارتباطی کلی متن را محقق می‌سازد (Vasheghani, 2017). گام‌ها معمولاً در الگوهای منظم رخ می‌دهند (Malmir et al., 2019)، هرچند ترتیب آن‌ها ممکن است در ژانرهای مختلف متفاوت باشد (Swales, 1990). سونلز

(Swales, 2004: 228) گام را واحد گفتمانی یا بلاغی می‌داند که کارکرد ارتباطی منسجمی را در گفتمان نوشتاری یا گفتاری ایفا می‌کند. گام به هدف نویسنده و پیام او مرتبط است (Nikpei, 2016). تحلیل گام‌ها، رویکردی رایج برای بررسی سازمان بلاغی متون است (Alharbi, 2023). با توجه به اهمیت چکیده در افزایش شانس پذیرش مقاله و استناددهی به آن، تحلیل گام‌ها در چکیده‌ها مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است (Ella, 2020؛ جهرمی و همکاران، 2023). این رویکرد به پژوهش‌گران در استفاده مؤثر از گام‌ها برای ترغیب خوانندگان (Essoun et al., 2022; Kanafani et al., 2022)، انتقال اطلاعات اساسی (Jahromi et al., 2022; Nurhayati et al., 2022; Bonsu & Afful, 2022)، بهبود کیفیت محتوا (Loan, 2022؛ Jahromi et al., 2023) و مقایسه مقالات (Kurniawan, 2023; Yusob & Jelani, 2022) یاری می‌رساند. الگوهای متعددی برای تحلیل گام‌ها در چکیده پیشنهاد شده است، از جمله الگوهای سوئلز (Swales, 1990)، بهاتیا (Bhatia, 1993)، هایلند (Hyland, 2000)، فو (Pho, 2008) و هانتز (Hüttner, 2010). یکی از پرکاربردترین الگوها برای تحلیل گام‌ها در چکیده‌ها، الگوی پنج گامی هایلند (Hyland, 2000) است که شامل مقدمه¹، هدف²، روش³، یافته‌ها⁴ و نتیجه‌گیری⁵ می‌شود. این الگو به طور گسترده توسط بسیاری از پژوهش‌گران در حوزه‌های مختلف به کار رفته است (Zand-Moghadam & Zhaleh, 2022). این الگو که بر تحلیل گام‌های بلاغی در چکیده مقالات استوار است، یکی از مهم‌ترین الگوها در زمینه سنجش ساختار متون علمی به‌شمار می‌رود که افزون بر کمک به تحلیل منظم گام‌های ارتباطی در چکیده‌ها، در ارتقاء کیفیت نگارش و درک بهتر از ساختار اطلاعات کارکردی ویژه دارد. چنان‌که پیشتر بیان شد یک چکیده با ساختار قوی و واضح و با الگوهای بلاغی شناخته‌شده می‌تواند به افزایش وضوح و دسترسی‌پذیری محتوا کمک کند، از همین رو در حوزه علم‌سنجی و کتاب‌سنجی، استفاده از چنین الگوهایی بررسی تطبیقی و کمی جنبه‌های کیفی چکیده‌های مقالات را میسر می‌سازد. این امر را می‌توان شاخص مهمی برای سنجش ساختار، انسجام و کاربردی‌پذیری علمی متن دانست (Pho, 2008; Kanoksilapatham, 2005). بدیهی‌ست که استفاده از این چارچوب‌ها در تحلیل چکیده‌های مقالات، با ارائه اطلاعاتی دقیق‌تر درباره نحوه سازماندهی دانش و ارزیابی روندهای پژوهشی به محققان، می‌تواند به بهبود فرایندهای ارزیابی و انتخاب مقالات با کیفیت کمک کند. گام‌ها و زیرگام‌های این الگو در جدول (1) نمایش داده شده است.

جدول 1. گام‌های ساختاری بر اساس هایلند (Hyland, 2000)

گام‌ها	زیرگام‌ها
مقدمه	1. برجسته کردن اهمیت موضوع 2. تعمیم موضوع 3. تعریف اصطلاحات، اشیا یا فرایندها 4. شناسایی شکاف در دانش فعلی
هدف	1. مشخص کردن اهداف و پرسش‌ها
روش	1. توصیف شرکت کنندگان 2. توصیف ابزار یا تجهیزات 3. تشریح روش و شرایط
یافته‌ها	1. بیان یافته‌ها
نتیجه‌گیری	1. نتیجه‌گیری از یافته‌ها 2. ارزیابی ارزش تحقیق 3. ارائه توصیه‌ها

بر اساس این الگو، گام مقدمه زیرگام‌هایی برای مشخص کردن زمینه مقاله و انگیزه پژوهش را در بر دارد. این زیرگام‌ها شامل استدلال برای برجسته بودن موضوع، تعمیم موضوع، تعریف اصطلاحات، اشیا یا فرایندها و شناسایی شکاف در دانش فعلی مرتب کرد (Saboori & Hashemi, 2013). گام دوم یعنی هدف شامل

1 introduction
2 purpose
3 method
4 result
5 conclusion

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به ...

زودآیند ویرایش نشده

مشخص کردن اهداف و سؤالات پژوهش می‌شود. گام سوم روش است که اطلاعاتی در مورد طراحی، رویه‌ها، تحلیل داده‌ها و غیره ارائه می‌دهد. زیرگام‌های این گام باید اطلاعاتی درباره شرکت‌کنندگان، ابزار مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات و مراحل جمع‌آوری اطلاعات ارائه بدهند. گام چهارم یافته‌های مطالعه و استدلال‌های نویسنده را نشان می‌دهد. گام پنجم نتیجه‌گیری است که در آن تفسیر نتایج یا تعمیم آن‌ها، ارزیابی ارزش پژوهش و ارائه پیشنهاد برای کاربرد موثرتر نتایج حاصل ارائه می‌شود. هاتنر (Hüttner, 2010) نیز یک طبقه‌بندی از وضعیت گام‌ها ارائه می‌دهد. این مدل بر اساس فراوانی وقوع، گام‌ها را به انواع اجباری¹، هسته‌ای²، مبهم³ و اختیاری⁴ تقسیم می‌کند. از دیدگاه وی امکان تکرار حرکت‌های اجباری 90-100 درصد، هسته‌ای 50-89 درصد، مبهم 30-49 درصد و اختیاری 1-29 درصد است. در جدول (2) این الگو شرح داده شده است.

جدول 2. تعیین وضعیت گام‌ها بر اساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010)

گام‌ها	فراوانی بر حسب درصد	توضیحات
اجباری	90-100	گونه، بدون این گام، نامناسب یا به نوعی ناقص در نظر گرفته می‌شود.
هسته‌ای	50-89	بخشی از یک گونه مناسب و قابل قبول در نظر گرفته می‌شود.
مبهم	30-49	وضعیت فقط با اطلاعات تخصصی بیشتر قابل تصمیم‌گیری است - می‌تواند اصلی یا اختیاری، قابل قبول یا غیرقابل قبول باشد.
اختیاری	1-29	به عنوان یک ویژگی معمول گونه در نظر گرفته نمی‌شود، می‌تواند به عنوان یک گام اضافی قابل قبول (اختیاری) یا غیرقابل قبول در نظر گرفته شود.

پیشینه پژوهش

به دلیل اهمیت زیاد چکیده‌ها، تحلیل ساختار بلاغی آن‌ها، به‌ویژه بررسی «گام‌های بلاغی» به‌کارگرفته‌شده در آن‌ها، در سال‌های اخیر توجه تحلیل‌گران ژانر را به خود معطوف کرده است. در این حوزه، مدل پنج گام هایلند (Hyland, 2000) چارچوب تحلیلی پرکاربرد و معتبر برای بررسی سازماندهی بلاغی چکیده‌ها تلقی شده است. مرور پیشینه نشان می‌دهد در مطالعات متعددی برای بررسی سازماندهی بلاغی چکیده‌ها در رشته‌ها و زمینه‌های مختلف علمی به طور گسترده‌ای از این الگو استفاده شده است. این مطالعات همواره از وجود شباهت‌ها و تفاوت‌های شایان‌توجه در الگوهای گام‌های بلاغی، وضعیت الزامی بودن گام‌ها و ویژگی‌های زبانی آن‌ها در رشته‌های گوناگون حکایت دارند. پژوهش‌های تطبیقی بسیاری، برای آشکار ساختن تفاوت‌های ساختاری و ویژگی‌های دستوری چکیده‌ها در رشته‌های مختلف انجام شده است. به عنوان نمونه، صبوری و هاشمی (Sabouri & Hashemi, 2013) در مقاله خود به مقایسه چکیده‌های رشته‌های زبان‌شناسی کاربردی و اقتصاد پرداخته‌اند. محمدی دارآباد (Mohammadi Darabad, 2016) چکیده‌های مهندسی مکانیک را بررسی کرده است. قاسمیپور و فرنی (Ghasempour & Farnia, 2017) به تحلیل چکیده‌های ریاضیات کاربردی پرداخته‌اند و گلشنی (1398) در مقاله‌ای تفاوت‌های موجود در چکیده‌های شیمی و حقوق را کاوش کرده است. این مطالعات به‌طور کلی نشان می‌دهند که اگرچه برخی گام‌ها ممکن است در اکثر رشته‌ها حضور داشته باشند، اما میزان بسامد، ترتیب و نحوه بسط آن‌ها می‌تواند بسته به مقتضیات موجود و رسوم نگارشی هر رشته متفاوت باشد.

مطالعاتی نیز هستند که به بررسی میزان پابندی چکیده‌ها به مدل هایلند پرداخته‌اند. برای مثال، زندمقدم و جنتی (1394) در مطالعه خود نشان دادند که چکیده‌های مقالات آموزش زبان انگلیسی در مقایسه با چکیده‌های حوزه آموزش زبان فارسی، اغلب انطباق بیشتری با مدل هایلند دارند و این امر را بیانگر تفاوت‌های احتمالی در رسوم نگارشی در جوامع علمی مختلف دانسته‌اند. پژوهش‌های نورحیاتی و همکاران (Nurhayati et al., 2022) و ویجایا و همکاران (Wijaya et al., 2023) نشان دادند که میزان استفاده از گام‌های تعریف‌شده در مدل هایلند متفاوت است و برخی چکیده‌ها همه پنج گام را ندارند. همچنین، یافته‌های السرتی (ElSerty, 2024) نیز تفاوت‌های ساختاری چکیده‌های مجلات عربی و انگلیسی را نشان می‌دهد و بر تفاوت بسامد گام‌های مقدمه

¹ Obligatory

² Core

³ Ambiguous

⁴ Optional

و روش در این دو زبان تأکید می‌کند.

برخی پژوهش‌ها نیز به شناسایی گام‌های غالب یا الزامی در رشته‌های خاص پرداخته‌اند. به عنوان مثال، حکیم و همکاران (Hakim et al., 2021) در تحلیلی کمی و کیفی 60 چکیده زبان‌شناسی کاربردی، گام‌های هدف، روش و نتایج را غالب‌ترین گام‌ها می‌دانند و الگوی چهار گامی را الگوی غالب بلاغی معرفی کردند. این امر نشان می‌دهد که تمرکز اصلی نگارش چکیده در برخی رشته‌ها بر ارائه شفاف هدف، نحوه دستیابی به آن است. زندهمقدم و ژاله (Zandmoghadam & Zhale, 2022) در مطالعه خود بر روی چکیده‌های زبان‌شناسی کاربردی (کمی، کیفی، ترکیبی) این‌گونه نتیجه‌گیری کرده‌اند که گام‌ها تقریباً به طور مساوی توزیع شده‌اند، با این تفاوت که در مجموعه بین‌المللی، گام یافته‌ها در چکیده‌های کیفی کمتر از چکیده‌های کمی و ترکیبی آورده شده است.

نوع و اعتبار مجلات نیز از عوامل تأثیرگذار بر سازماندهی چکیده‌ها بیان شده است. ارسیاد و همکاران (Arsyad et al., 2021) با بررسی تفاوت‌های گام‌های بلاغی در چکیده‌های منتشرشده در مجلات محلی، ملی و بین‌المللی، به این دریافت رسیده‌اند که مجلات بین‌المللی عموماً ساختار پنج‌گامی کامل‌تری را در چکیده‌های خود به نمایش می‌گذارند. افزون‌بر این، کنافانی و همکاران (Kanafani et al., 2022) نیز در مطالعات خود با بررسی تأثیر اعتبار مجلات بر سازماندهی بلاغی و تحقق زبانی چکیده‌ها، میزان اهمیت استانداردهای نشر و انتظارات مخاطبان در سطوح مختلف را آشکار ساخته‌اند.

این حجم گسترده از تحقیقات در زمینه تحلیل گام‌های بلاغی چکیده‌ها، ماهیت پویا و تحول‌پذیر گفت‌وگوهای دانشگاهی و همچنین ویژگی رشته‌محور معیارهای پذیرفته شده بلاغی، ضرورت تداوم این نوع مطالعات را ایجاب می‌کند. در ایران پژوهش تطبیقی جامع و به‌روزی درباره ساختار بلاغی چکیده‌ها در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی در مقالات یافت نشد، همچنین، مطالعات پیشین کمتر به کاربست مدل هاتنر (Hüttner, 2010) که گام‌ها را بر اساس فراوانی وقوع به اجباری، هسته‌ای، مبهم و اختیاری تقسیم می‌کند، پرداخته‌اند. بر این اساس، در پژوهش حاضر بر آنیم تا با رویکرد تطبیقی و ترکیب دو مدل هایلند و هاتنر، به تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی در مقالات فارسی بپردازیم تا تفاوت‌ها و ویژگی‌های کاربردی گام‌ها آشکار شود. چنین پژوهش‌هایی ضمن افزایش درک ما از پیچیدگی‌های نگارش علمی، راهنمایی‌های عملی و مؤثری را برای پژوهش‌گران فراهم می‌آورند تا بتوانند چکیده‌هایی تأثیرگذار و منطبق با استانداردهای هر رشته علمی ارائه دهند. افزون‌بر این، در چارچوب علم‌سنجی، تحلیل سازماندهی بلاغی چکیده‌ها اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. چکیده‌های خوش‌ساخت و منطبق با معیارهای بین‌المللی، جدای از افزایش قابلیت کشف و دسترسی‌پذیری پژوهش‌ها، می‌توانند به‌طور غیرمستقیم در افزایش میزان ارجاعات و در نتیجه، میزان تأثیرگذاری و مرجعیت علمی مقالات نقش داشته باشند. فهم چگونگی ساختاربندی این بخش برجسته از مقاله، به متخصصان علم‌سنجی و سیاست‌گذاران پژوهشی یاری می‌رساند تا الگوهای انتشار دانش را بهتر درک کرده، معیارهای دقیق‌تری برای پایش و ارزیابی عملکرد پژوهشی تدوین کنند. طبعاً این امر در نهایت به ارتقای شفافیت، دقت و دسترسی‌پذیری مشارکت‌های علمی آن‌ها منجر می‌شود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش توصیفی-تحلیلی با هدف بررسی و مقایسه ساختار و محتوای چکیده‌های مقالات علمی در دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی انجام شد. به منظور دستیابی به حجم کافی داده‌ها، ۵۰ چکیده از هر رشته (در مجموع 100 چکیده)، به صورت نمونه‌گیری تصادفی با مراجعه به بایگانی مقالات در تارنمای مجلات انتخاب شدند. این تعداد نمونه، امکان بررسی آماری را با دقت نسبی فراهم می‌سازد (Fink, 2003). بدین منظور چکیده‌های مقالات منتشرشده در بازه زمانی 1391 تا 1401 شمسی انتخاب شدند که بتوانیم، به ارزیابی و مقایسه شیوه نگارش در طول زمان بپردازیم.

چکیده‌ها از مجلات تخصصی دانشگاهی در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی گردآوری شدند. انتخاب این مجلات بر اساس معیارهایی چون اعتبار علمی، دسترسی آزاد به مقالات و نزدیکی موضوعی بود که انجام تحلیل مقایسه‌ای فراهم شود. فهرست مجلات به شرح زیر است:

زبان‌شناسی: پژوهش‌های زبان‌شناسی، پژوهش‌های زبان‌شناسی: نظریه و کاربرد، تحقیق زبان‌شناسی کاربردی، پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، زبان و زبان‌شناسی

زبان و ادبیات فارسی: پژوهش‌نامه زبان ادبی، دوفصل‌نامه پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات فارسی، کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی، متن‌پژوهی ادبی، زبان و ادبیات فارسی

نمونه‌ها را به گونه‌ای انتخاب کردیم که میانگین طول چکیده‌ها (تعداد واژه‌ها) در هر دو مجموعه تقریباً مشابه و مقایسه‌پذیر باشد (بین 235-260). بدین ترتیب، سعی شد تأثیر طول متن بر فراوانی گام‌ها به حداقل

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به ...

زودآیند ویرایش نشده

برسد. در ادامه، چکیده‌ها را به صورت متنی کامل استخراج و به صورت فایل‌های الکترونیکی ذخیره کردیم. سپس داده‌ها به صورت دستی و با دقت توسط کدگذاران، تحلیل و کدگذاری شدند. برای تحلیل ساختار و محتوای چکیده‌ها، روش تحلیل محتوای کیفی را به کار بردیم. چارچوب کدگذاری بر اساس مدل هایلند (Hyland, 2000) بود که شامل پنج گام اصلی: مقدمه، هدف، روش، یافته‌ها و نتیجه‌گیری است. افزون بر این، برای تعیین فراوانی هر گام، از الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) بهره گرفتیم. تحلیل محتوا توسط دو کدگذار مستقل با تخصص زبان‌شناسی انجام شد. برای بررسی اعتبار کدگذاری، میزان توافق بین کدگذاران با استفاده از ضریب کاپا کوهن (Cohen's Kappa) اندازه‌گیری شد که مقدار 0.82 ثبت گردید. این میزان نشان‌دهنده توافق بین کدگذاران در سطح مناسب است. (Landis & Koch, 1977) در موارد اختلاف، کدگذاران با بحث و تبادل نظر به توافق نهایی رسیدند. سپس داده‌های استخراج شده بر اساس الگوهای مطرح شده طبقه‌بندی و ثبت شدند. پس از کدگذاری، فراوانی و درصد هر گام ساختاری محاسبه و، به منظور شناسایی تفاوت‌های معنادار بین دو رشته از آزمون خی دو (Chi-Square test) استفاده کردی (نتایج در قالب جداول فراوانی و درصد با سطح معناداری مشخص ارائه می‌شود).

یافته‌های پژوهش

پاسخ به پرسش اول پژوهش. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی رایج هستند؟ اولین پرسش این مطالعه به بررسی ساختار چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی و گام‌های به کار رفته در آن‌ها بر اساس الگوی هایلند (Hyland, 2000) می‌پردازد. بر این اساس، 50 چکیده مقالات زبان‌شناسی مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل در جدول (3) نمایش داده شده است.

جدول 3. گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی					
گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
تکرار	20	50	37	44	12

همان‌گونه که از جدول برمی‌آید، بیشترین میزان تکرار مربوط به گام هدف (50 تکرار) است. در واقع این گام در تمام چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی مشاهده شده است. گام بعدی که بیشترین فراوانی را داشته است گام یافته‌ها با فراوانی 44 و بعد از آن گام روش با فراوانی 37 قرار دارد. مقدمه با فراوانی 20 بعد از آن‌ها قرار داشت و در نهایت نتیجه‌گیری با 12 بار استفاده کمترین میزان فراوانی را داشت. در قدم بعد، تکرار این گام‌ها بر اساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) مورد بررسی قرار گرفت. جدول (4) وضعیت این گام‌ها را نشان می‌دهد.

جدول 4. بسامد گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی					
گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
بسامد (درصد)	40	100	74	88	24
وضعیت گام	مبهم	اجباری	هسته‌ای	هسته‌ای	اختیاری

چنان‌که جدول بالا نشان داده شده، در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی گام هدف (با 100 درصد تکرار) به عنوان یک گام اجباری، گام‌های روش (با 74 درصد تکرار) و یافته‌ها (با 88 درصد تکرار) گام هسته‌ای، مقدمه (با 40 درصد تکرار) گام مبهم و نتیجه‌گیری (با 24 درصد تکرار) به عنوان یک گام اختیاری تلقی می‌شود.

در ادامه، الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت.

جدول 5. الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی	
گام‌ها	تکرار
گام دوم- گام سوم- گام چهارم	31%
گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم	24%
گام دوم- گام سوم- گام چهارم- گام پنجم	19%

گام اول- گام دوم- گام چهارم	12%
گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم- گام پنجم	10%
گام دوم- گام چهارم	4%

چنان‌که از داده‌های جدول (5) مشخص است، در چکیده‌های بررسی شده در رشته زبان‌شناسی، الگوی سه‌گامی با بیشترین بسامد مشاهده می‌شود. این الگو شامل دو ترکیب اصلی است: الگوی «گام دوم (هدف) - گام سوم (روش) - گام چهارم (یافته‌ها)» با 31 درصد فراوانی، و الگوی «گام اول (مقدمه) - گام دوم (هدف) - گام چهارم (یافته‌ها)» با 12 درصد فراوانی. در مقابل، الگوی کامل پنج‌گامی هایلند تنها در 10 درصد از چکیده‌های این رشته به کار رفته است که نشان‌دهنده عدم رواج گسترده این ساختار استاندارد است. الگوهای دیگر شامل الگوهای چهارگامی نظیر «گام اول- گام دوم - گام سوم - گام چهارم» و «گام دوم - گام سوم - گام چهارم- گام پنجم» نیز در میان چکیده‌ها مشاهده شدند. همچنین، الگوی دوگامی «گام دوم - گام چهارم» در چهار درصد از چکیده‌ها توسط نویسندگان این رشته مورد استفاده قرار گرفته بود.

در ادامه، به بررسی نمونه‌ای از چکیده مقالات به همراه تحلیل گام‌های آن‌ها اکتفا می‌کنیم.

در دوران معاصر، شاهد بازپیدایی و علاقه مجدد نظام‌های آموزش رسمی کشورها به آنچه از آن به آموزش ارزش‌ها تعبیر می‌شود هستیم. بخشی از این علاقه از تأکید گفتمان‌های معاصر، به ویژه گفتمان توسعه پایدار، مبنی بر ضرورت گنجاندن ارزش‌های متعهدانه و پایبند بودن به آن‌ها در آموزش نشأت می‌گیرد (گام اول: زیرگام دوم). در این راستا، پژوهش کیفی فعلی با استخراج ارزش‌های موردنظر سیاست‌گذار آموزشی در ایران، که در اسناد فرادستی همچون سند برنامه درسی ملی تبلور یافته است، کوشیده تا نوع و میزان بازتاب این ارزش‌ها را در کتاب‌های نونگاشت زبان انگلیسی مدارس مقطع متوسطه دوم موسوم به مجموعه Vision بازنمایاند (گام دوم). بدین منظور، با اتخاذ روش بررسی محتوا، متعاقب شناسایی و استخراج ارزش‌های قصد شده در برنامه درسی ملی ایران، کوشش شد با بررسی بندهای سرتاسر همگی شش کتاب مجموعه فوق - شامل سه کتاب دانش آموز و سه کتاب کار (گام سوم: زیرگام اول) - مشخص شود که آیا و تا چه اندازه و به چه شکل ارزش‌های یادشده نمود دارند و میزان برجستگی این نمود به چه صورت است (گام سوم: زیرگام سوم). از جمله نکات مهم در پیوند با یافته‌ها می‌توان به بازتاب بالای مصادیق و نموده‌ها، به ترتیب، ارزش‌های رشد فردی، ارزش‌های جامعه‌محور، ارزش‌های مربوط به سلامت، و ارزش‌های زیست‌محیطی و نیز برجستگی بیشتر آن‌ها در قالب بافت کلامی و نیز تصویری اشاره نمود. به همین منوال، ارزش‌هایی همچون ارزش‌های کارمحور، مذهبی، وطن‌پرستانه، و هنری از نقطه‌نظر بازنمایی کمرنگ و کمرق نمایانده شده‌اند (گام چهارم). یافته‌های این پژوهش می‌تواند مورد استفاده ذی‌نفعان عمده آموزشی از جمله معلمان، نویسندگان مجموعه فوق، و سیاست‌گذاران آموزشی قرار گیرد (گام پنجم: زیرگام سوم) (راستی، 1400).

در این چکیده، در گام اول، نویسنده اشاره‌ای مختصر به اهمیت آموزش ارزش‌ها در دوران معاصر می‌کند (زیرگام دوم). در گام دوم، به روشنی هدف خود را بیان می‌کند؛ به گفته نویسنده هدف پژوهش بررسی بازتاب ارزش‌های مدنظر سیاست‌گذاران آموزشی ایران در کتاب‌های زبان انگلیسی است. در گام سوم، نویسنده پس از ذکر توضیحی مختصر درباره روش بررسی محتوا و نحوه جمع‌آوری، پرسش‌های اصلی پژوهش را مطرح می‌کند (زیرگام اول و سوم). در گام چهارم، یافته‌های اصلی پژوهش خلاصه‌وار ارائه می‌شوند و در پایان چکیده، در گام پنجم، به ذی‌نفعان اصلی پژوهش اشاره می‌شود و کاربردهای احتمالی یافته‌ها مطرح می‌گردد (زیرگام سوم).

پاسخ به پرسش دوم پژوهش. کدام گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی رایج هستند؟ پرسش دوم این پژوهش به بررسی ساختار چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی و گام‌های رایج در آن‌ها پرداخته است. نتایج حاصل در جدول (6) نمایش داده شده است.

جدول 6. گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی

گام	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
تکرار	44	38	18	43	8

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به ...

زودآیند ویرایش نشده

با توجه به یافته‌ها، می‌توان گفت که گام مقدمه بیش از سایر گام‌ها در چکیده مقالات این رشته تکرار شده است (44 بار). پس از آن، یافته‌ها با فراوانی 43، هدف با فراوانی 38، روش با 18 بار کاربرد و نتیجه‌گیری با فراوانی 8 قرار دارد.

در قدم بعدی تکرار این گام‌ها براساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) مورد بررسی قرار گرفت. وضعیت این گام‌ها در جدول (7) نشان داده شده است.

جدول 7. بسامد گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی					
گام‌ها	مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
بسامد (درصد)	88	76	36	86	16
وضعیت گام	هسته‌ای	هسته‌ای مبهم	هسته‌ای	هسته‌ای	اختیاری

بر اساس جدول فوق، گام‌های مقدمه (با 88 درصد تکرار)، یافته‌ها (با 86 درصد تکرار) و هدف (با 76 درصد تکرار) به عنوان گام هسته‌ای در نظر گرفته می‌شوند. همچنین، روش با 36 درصد تکرار گامی مبهم است و نتیجه‌گیری (16 درصد) گام اختیاری محسوب می‌شود.

یافته‌های حاصل از بررسی الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی در جدول (8) نمایش داده شده است.

جدول 8. الگوی گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی	
گام‌ها	تکرار
گام اول- گام دوم- گام چهارم	39%
گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم	32%
گام اول- گام دوم- گام سوم- گام چهارم- گام پنجم	14%
گام اول- گام دوم- گام چهارم- گام پنجم	7%
گام اول- گام چهارم	5%
گام دوم- گام سوم - گام چهارم	3%

چنان‌که مشهود است، الگوی سه‌گامی بیشترین بسامد را در چکیده‌های بررسی شده در رشته زبان و ادبیات فارسی از آن خود کرده و شامل دو الگوی «گام اول (مقدمه) - گام دوم (هدف) - گام چهارم (یافته‌ها)» با 39 درصد فراوانی و الگوی «گام دوم (هدف) - گام سوم (روش) - گام چهارم (یافته‌ها)» با 3 درصد فراوانی می‌شود. الگوی پنج‌گامی تنها در 14 درصد چکیده‌ها به کار رفته است. الگوهای دیگر شامل چهارگامی «گام اول - گام دوم - گام سوم - گام چهارم» و الگوی «گام اول - گام دوم - گام چهارم - گام پنجم» است. همچنین در پنج درصد چکیده‌ها الگوی دوگامی «گام اول - گام چهارم» توسط نویسندگان مورد استفاده قرار گرفته بودند.

در این بخش نیز به تحلیل نمونه‌ای از چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی پرداخته می‌شود که در آن از الگوی پنج‌گامی استفاده شده است.

نظامی گنجوی، در نگرشی غالب، بیشتر به شاعری تغزلی و پیرو مکتب غنایی شهرت یافته است اما واکاوی دقیق آثار وی حقیقتی دیگرگونه از سیمای واقعی نظامی برای انسان امروزی بازگو می‌کند که همانا ساخت خردورزانه و تعلیمی او و سخن پردازی هنرمندانه و پرشگردد او در پروردن معنی و خلق شعر حکمی و انسانی است (گام اول: زیرگام اول). توجه به پیوند هنرمندانه صورت کلام او با معانی بلند و در نتیجه فریگی کلام حکیمانه‌اش، تصویری جامع الاطراف از نظامی به نمایش می‌گذارد که تک ساحتی و یکسونگری ذهنی را از او باز می‌دارد. از این روست که عموم آموزه‌های وی جنبه‌های جهانی به خود گرفته و پیامی نو برای انسان امروز به ارمغان آورده است (گام اول: زیرگام دوم). این پژوهش برآن است که جنبه‌های جهانی و پیام‌های انسانی شعر نظامی را تأکید بر مخزن الاسرار بررسی نماید (گام دوم). روش پژوهش در این نوشتار، توصیفی- تحلیل با تکیه بر رهیافت هرمنوتیک است که با استقصا در آثار نظامی، به‌ویژه مخزن الاسرار و به روش اسنادی صورت گرفته است (گام سوم: زیرگام سوم). از نتایج کاربست این رهیافت علمی و تتبع در آثار یادشده برمی‌آید که از نظر این شاعر بزرگ، توجه به خویشتن‌شناسی و تأمل در ساحت‌های بیکران وجود آدمی، راهکارهای اساسی برای رهایی از قید و بندهایی است که نخل آرامش فکری و روحی انسان است (گام چهارم). از این

رو، اهمیت دادن به مکان و کرامت انسان در گردونه هستی و نفی خشونت و دعوت به نیکی و صلح از محورهای عمده پیام‌های نظامی است (گام پنجم: زیرگام اول) و تأویلات ویژه و نگاه وی به جهان با رویکردی فرازمانی و فرامکانی حکایت از جهانی بودن پیام‌های او دارند ((گام پنجم: زیرگام دوم) (صادقی و همکاران، 1391).

بر اساس مدل هایلند (Hyland, 2000)، چکیده این مقاله ساختار گامی مشخصی را دنبال می‌کند. در گام اول، نویسنده پس از بیان اهمیت موضوع در زیرگام اول، در زیرگام دوم با ارائه دیدگاه متفاوت خود، به تعمیم موضوع می‌پردازد و جایگاه پژوهش فعلی را مشخص می‌کند. در گام دوم، هدف پژوهش را به روشنی بیان می‌کند. زیرگام سوم از گام سوم معرفی مختصری از روش پژوهش ارائه می‌دهد. در گام چهارم، یافته‌های اصلی پژوهش به اختصار بیان می‌شوند. در نهایت، گام پنجم شامل دو مرحله است: ابتدا در زیرگام اول با تأکید بر ارزش‌های انسانی، خلاصه‌ای از نتایج پژوهش آورده شده است، سپس در زیرگام دوم با بیان اینکه پیام‌های نظامی «جهانی» هستند، ارزش و اهمیت پژوهش برای مخاطب روشن می‌گردد.

پاسخ به پرسش سوم پژوهش. آیا از نظر بسامد گام‌ها تفاوتی میان چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی وجود دارد؟

در پاسخ به پرسش سوم این پژوهش چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی با رشته زبان و ادبیات فارسی را از نظر بسامد گام‌ها با یکدیگر مقایسه شدند. جدول (9) نتایج این مقایسه را در هر رشته (بر حسب درصد) نشان می‌دهد.

جدول 9. مقایسه بسامد گام‌ها در رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی

گام‌ها	رشته زبان‌شناسی	رشته زبان و ادبیات فارسی
	بسامد	بسامد
	درصد	درصد
مقدمه	20	44
هدف	50	38
روش	37	18
یافته‌ها	44	43
نتیجه‌گیری	12	16

جدول بالا توزیع بسامد گام‌ها در چکیده مقالات دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی را به تصویر می‌کشد. گام مقدمه، با فراوانی 44 (29%) در زبان و ادبیات فارسی، سهم قابل توجهی بیشتری نسبت به زبان‌شناسی (20 بار، 12%) به خود اختصاص داده است. این در حالی است که گام هدف، با فراوانی 50 (31%)، در چکیده‌های زبان‌شناسی پربسامدتر از زبان و ادبیات فارسی (38 بار، 25%) ظاهر شده است. به همین ترتیب، فراوانی گام روش در زبان‌شناسی (37 بار، 23%) تقریباً دو برابر زبان و ادبیات فارسی (18 بسامد، 12%) است. گام یافته‌ها تقریباً در هر دو رشته فراوانی مشابهی دارد (44 در زبان‌شناسی در برابر 43 در زبان و ادبیات فارسی)، هرچند از نظر درصد، سهم آن در زبان و ادبیات فارسی (29%) کمی بیشتر از زبان‌شناسی (27%) است. نهایتاً، گام نتیجه‌گیری با فراوانی 12 (7%) در چکیده‌های زبان‌شناسی کاربرد بیشتری نسبت به زبان و ادبیات فارسی (16 بار، 5%) نشان می‌دهد.

تحلیل آماری تفاوت ساختار بلاغی چکیده‌ها در دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی

با استفاده از داده‌های به دست آمده، آزمون خی دو برای مقایسه بسامد هر گام بین چکیده‌های رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی انجام شد. نتایج در جدول (10) ارائه شده است.

جدول 10. نتایج آزمون خی دو برای مقایسه بسامد گام‌های ساختاری بین دو رشته

گام‌ها	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	^a 2E00.1	1	00.
Continuity Correction ^b	04.96	1	00.

تحلیل ساختار بلاغی چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی: گامی به ...

زودآیند ویرایش نشده

مقدمه	Likelihood Ratio	62.138	1	00.
	N of Valid Cases ^b	100		
	Pearson Chi-Square	^a 2E01.1	1	2.
	Continuity Correction ^b	03.96	1	00.
هدف	Likelihood Ratio	69.138	1	00.
	N of Valid Cases ^b	100		
	Pearson Chi-Square	^a 2E98.	1	01.
	Continuity Correction ^b	01.96	1	00.
روش	Likelihood Ratio	83.137	1	00.
	N of Valid Cases ^b	100		
	Pearson Chi-Square	^a 2E43.	1	91.
	Continuity Correction ^b	34.	1	81.
یافته‌ها	Likelihood Ratio	62.	1	83.
	N of Valid Cases ^b	100		
	Pearson Chi-Square	^a 2E46.	1	02.
	Continuity Correction ^b	38.	1	94.
نتیجه‌گیری	Likelihood Ratio	54.	1	94.
	N of Valid Cases ^b	100		
	Pearson Chi-Square	^a 2E46.	1	02.
	Continuity Correction ^b	38.	1	94.
	Likelihood Ratio	54.	1	94.
	N of Valid Cases ^b	100		

نتایج آزمون خی دو نشان می‌دهد که مقدار p برای مقدمه ($p=0.00$)، روش ($p=0.01$) و نتیجه‌گیری ($p=0.02$) کمتر از سطح معنی‌داری ($p=0.05$) است. بنابراین، تفاوت بسامد گام‌های بین دو رشته ادبیات و زبان فارسی و زبان‌شناسی معنادار است. اما تفاوت بسامد گام‌های یافته‌ها ($p=0.91$) و هدف ($p=0.2$) بیشتر از سطح معنی‌داری ($p=0.05$) است. بنابراین، تفاوت معناداری بین بسامد گام‌های یافته‌ها و هدف در چکیده مقالات این دو رشته وجود ندارد.

افزون بر این، تکرار گام‌ها در چکیده مقالات رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی براساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010) با هم مقایسه شدند. نتایج بدست آمده در جدول (11) قابل مشاهده است.

جدول 11- مقایسه وضعیت گام‌ها در دو رشته براساس الگوی هاتنر (Hüttner, 2010)

مقدمه	هدف	روش	یافته‌ها	نتیجه‌گیری
زبان‌شناسی	مبهم	اجباری	هسته‌ای	اختیاری
زبان و ادبیات فارسی	هسته‌ای	هسته‌ای	مبهم	هسته‌ای اختیاری

همان‌گونه که می‌بینیم در رشته زبان شناسی گام هدف به عنوان یک گام اجباری، گام‌های روش و یافته‌ها به عنوان یک گام هسته‌ای، مقدمه گامی مبهم و نتیجه‌گیری نیز اختیاری تلقی می‌شود. در طرف مقابل در چکیده مقالات رشته زبان و ادبیات فارسی گام‌های مقدمه، یافته‌ها و هدف به عنوان گام هسته‌ای در نظر گرفته می‌شوند. همچنین، گام روش به عنوان گام مبهم و گام نتیجه‌گیری نیز اختیاری تلقی می‌شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش بنا بر این بود که با مقایسه بسامد و الگوهای گامی در چکیده‌های مقالات دو رشته زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی نشان دهیم تفاوت‌های معناداری در بسامد گام‌ها و الگوهای گامی چکیده‌های این دو رشته وجود دارد. یافته‌های برآمده از مقایسه‌ها گویای این است که در رشته زبان‌شناسی، گام‌های هدف، روش و نتیجه‌گیری بسامد بالاتری دارند و بر الگوی سه‌گامی «هدف-روش-یافته‌ها» تمرکز می‌کند. این رویکرد تحلیلی و روشمند، ماهیت پژوهش‌های زبان‌شناسی را نمایان می‌کند که به اعتباربخشی یافته‌ها از طریق توصیف دقیق فرایند پژوهش اهمیت می‌دهد. در مقابل، این‌که چکیده‌ها در رشته زبان و ادبیات فارسی بر الگوی «مقدمه-هدف-یافته‌ها» تمایل بیشتری دارد، حاکی از آن است که در این رشته بیشتر بر زمینه‌چینی موضوع تأکید می‌شود و کمتر به تفصیل روش می‌پردازند. در واقع، این تفاوت نمایانگر رویکردهای کیفی‌تر و

تفسیری‌تر در این حوزه است. همخوانی این یافته‌ها با مطالعات پیشین مانند کورنیوان (Kurnuawan, 2023)، زندمقدم و جنتی (1394)، پراتیوی و همکاران (Pratiwi et al., 2021)، یوسف و جلالی (Yusob & Jelani, 2022) و الا (Ella, 2020) افزون‌بر تأیید اعتبار نتایج، بر ماهیت گفتمانی متمایز چکیده‌ها در رشته‌های مختلف هم تأکید می‌کند.

یافته جالب‌توجه این پژوهش، بسامد نسبتاً پایین الگوی کامل پنج‌گامی هایلند (Hyland, 2000) در هر دو حوزه (10 درصد در زبان‌شناسی و 14 درصد در زبان و ادبیات فارسی) است که این درصد پایین ممکن است به دلایل گوناگونی حاصل شود، عواملی از جمله: محدودیت‌های فضایی مجلات؛ نبود تأکید بر رعایت این الگو در راهنمای نویسندگان که توسط مسئولین مجلات در اختیار نویسندگان قرار می‌گیرد؛ سنت‌های نگارشی داخلی؛ ترجیح نویسندگان برای ارائه خلاصه‌های فشرده‌تر. این نتیجه با یافته‌های ارسید و همکاران (Arsyad et al., 2021) در مطالعه ساختارهای بلاغی چکیده‌های مجلات محلی، ملی در رشته آموزش انگلیسی در اندونزی کاملاً همخوانی دارد؛ یافته‌های این مطالعه بیانگر تفاوت آن‌ها با نگارش چکیده در مجلات بین‌المللی است که الگوی پنج‌گامی را دنبال می‌کنند. چنانکه مشاهده می‌کنید این یافته اهمیت آموزش مهارت‌های چکیده‌نویسی و ترویج الگوهای معتبر علمی را برجسته می‌سازد.

تفاوت‌های شناسایی‌شده در این پژوهش نه تنها نمایانگر گفتمان‌ها و سنت‌های علمی متفاوت در دو رشته هستند، بلکه حاکی از آن است که چکیده‌ها بر بستر ساختارهای آموزشی، تجارب پژوهشی و فضای دانشگاهی شکل گرفته‌اند. بنابراین، می‌توان چنین گفت که در رشته زبان‌شناسی، گام هدف با حضور صددرصدی به عنوان گامی اجباری مطرح است که اهمیت بیان روشن هدف پژوهش را نشان می‌دهد. برخلاف آن، در رشته زبان و ادبیات فارسی گام مقدمه جایگاه برجسته‌تری دارد که بیانگر نقش بنیادی شرح بستر ادبی و فرهنگی پژوهش است.

بی‌تردید یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای حوزه علم‌سنجی سودمند باشد. روشن است که شناخت الگوهای ساختاری چکیده‌ها به بهبود کیفیت داده‌های استخراجی از پایگاه‌های علمی و بهینه‌سازی ابزارهای تحلیل‌گر چکیده کمک می‌کند. نتیجه درخور تأمل دیگر این است که درک تفاوت‌های بین‌رشته‌ای در ترکیب مراحل بلاغی چکیده‌ها به تحلیل دقیق‌تر داده‌های علم‌سنجی منجر می‌شود. در حوزه کتاب‌سنجی، شناخت الگوهای ساماندهی چکیده طبقه‌بندی دقیق‌تر زمینه‌های پژوهشی، کشف روندهای موضوعی و فهم بهتر شبکه‌های استنادی را میسر می‌سازد. این شناخت در طراحی سامانه‌های جستجو و نمایه‌سازی علمی نیز تأثیر مثبت دارد که این خود به دسترسی آسان‌تر پژوهش‌گران به منابع مرتبط منجر می‌شود.

یافته‌های این پژوهش با کشف و بیان تفاوت‌های رشته‌ای در ساختار چکیده‌ها می‌تواند به تدوین راهنماهای نگارشی بهتر و ارتقای شفافیت چکیده‌های علمی یاری رساند. بدیهی‌ست که طراحی شاخص‌های چندبعدی که افزون بر بهره‌مندی از معیارهای کمی، معیارهای کیفی و ساختاری متون را نیز در نظر بگیرد، ارزیابی بهتر کیفیت پژوهش‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد. همچنین، براساس یافته‌های این پژوهش، به‌نظر می‌رسد آموزش‌های ساختاریافته و استانداردسازی فرایند نگارش در مراکز دانشگاهی امری ضروری است. البته این آموزش‌ها باید به گونه‌ای باشد که پژوهش‌گران افزون‌بر درک عمیق اهمیت هر یک از گام‌ها، مهارت‌های عملی لازم برای نگارش چکیده‌های استاندارد را به‌دست آورند. موضوع دیگری که اهمیت خود را نمایان می‌سازد ضرورت توسعه ابزارهای ارزیابی فرایندی و ساختاری است که علاوه بر کمیت، به کیفیت آثار علمی نیز بپردازند و تأثیر آن‌ها را در شاخص‌های علم‌سنجی مشخص کنند.

از برآیند مطالب بیان‌شده در این پژوهش می‌توان چنین گفت که عوامل متعددی مانند نوع رشته، سنت‌های علمی و فرهنگی در ساختارهای نگارشی چکیده‌ها تأثیرگذار هستند و صرفاً تابع الگویی استاندارد و تک‌بعدی نیستند. شناخت این تفاوت‌ها و تنوع‌های زبانی و فرهنگی در نگارش چکیده‌ها بدین دلیل اهمیت می‌یابند که به طراحان سیاست‌های علمی و ناشران کمک می‌کند تا راهنمایی‌های دقیق‌تری برای نویسندگان فراهم آورند. مجدد تأکید می‌شود که با توجه به نقش مهم چکیده در پذیرش مقالات و میزان دسترسی مخاطبان به پژوهش‌ها، ارتقای مهارت‌های چکیده‌نویسی و تبعیت از الگوهای معتبر، به ویژه در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی، امری ضروری است. پُر واضح است که آموزش و ترویج چنین مهارت‌هایی افزون‌بر بهبود کیفیت نگارش و اثربخشی علمی مقالات، این قابلیت را دارد که در بلندمدت به ارتقای شاخص‌های علم‌سنجی در سطح ملی و بین‌المللی بیانجامد.

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

پژوهش حاضر با بررسی تفاوت‌های ساختاری چکیده‌ها در رشته‌های مختلف، اهمیت ساختار چکیده را در نمایه‌سازی و ارتقای استناد به مقالات نمایان می‌کند. در ادامه پیشنهادهایی با هدف بهبود نگارش علمی و ارتقای

جایگاه مقالات در نظام علم‌سنجی مطرح می‌شوند:

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی با محوریت نگارش چکیده‌های مؤثر و منطبق با اصول علم‌سنجی، به منظور ارتقای آگاهی نویسندگان از نقش چکیده در افزایش دیده شدن مقالات.
- ایجاد ابزارهای ارزیابی خودکار چکیده بر اساس الگوهای استاندارد، به منظور ارزیابی اولیه کیفیت مقالات و ارائه بازخورد به نویسندگان.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- بررسی ساختار سبکی چکیده‌های مقالات در سایر رشته‌های علمی به منظور ارائه نتایج معتبرتر
- مقایسه ساختار چکیده‌ها در مجلات با رتبه‌های مختلف (Impact Factor و SJR) به منظور شناسایی ویژگی‌های مرتبط با کیفیت مجلات.
- بررسی تأثیر ویژگی‌های ساختاری چکیده‌ها (بسامد و ترتیب گام‌ها) بر میزان استناددهی به مقالات با استفاده از روش‌های علم‌سنجی
- بررسی تأثیر زبان چکیده (زبان اصلی و ترجمه) بر دقت و کارایی فرایندهای نمایه‌سازی و بازیابی اطلاعات
- انجام پژوهش‌های بیشتر در زمینه نوشتار دانشگاهی با تمرکز بر تحلیل گام‌های ساختاری در نگارش بخش‌های مختلف مقالات (فراتر از چکیده)

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان «بررسی حرکت‌های ساختاری در چکیده‌های مقالات زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی بر اساس الگوی هایلند (2000)» است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در خصوص انتشار این مقاله تضاد منافع وجود ندارد. علاوه بر این، موضوعات اخلاقی، از جمله سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار، جعل داده‌ها، انتشار و ارسال مجدد و مکرر و همچنین، سیاست مجله در قبال استفاده از هوش مصنوعی از سوی نویسندگان رعایت شده است.

فهرست منابع

پیروی، ر.، قربان‌پور آرانی، ح.، و زارعی، ع. (1404). بررسی و تحلیل تفاوت‌های بین‌رشته‌ای در ساختار ژانر علمی بخش «مقدمه» مقالات پژوهشی علوم انسانی. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، (بهار و تابستان)، 11(1)، 141-160. <https://doi.org/10.22070/rsci.2024.18661.1708>

حیاتی، ز.، و علیجانی، ر. (1386). گزارش‌نویسی: آیین نگارش علمی مقالات، مجلات، همایش‌ها و کنفرانس‌ها. دانشگاه پیام نور. https://press.pnu.ac.ir/book_30042.html

حکیم، الف، پاکزاد، ز.، و کوثری، م. (1400). مطالعه‌ای بر گفتمان چندوجهی نوشتار/تصویر در هنر معاصر ایران. *فصلنامه نگره*، 16(60)، 141-155. https://negareh.shahed.ac.ir/article_3183.html

راستی، ع. (1400). بررسی ماهیت و میزان بازتاب ارزش‌های قصد شده در برنامه درسی ملی ایران در کتاب‌های زبان انگلیسی. *پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی*، 11(4)، 713-727. <https://doi.org/10.22059/jflr.2021.315848.789>

زندمقدم، ا.، و جنتی، س. (1394). گونه کلام و حرکت در چکیده‌ها: بررسی مقابله‌ای پایان‌نامه‌های دو رشته آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و آموزش زبان انگلیسی. *علم زبان*، 5(3)، 53-72. <https://doi.org/10.22054/ls.2016.7519>

صادقی، م.، قبادی، ح.، و نیکوبخت، ن. (1391). پیام‌های انسانی نظامی برای دغدغه‌های انسان معاصر. *کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی*، 13(25)، 57-86. https://kavoshnameh.yazd.ac.ir/article_58.html

گلشائی، ر. (1398). تحلیلی پیکره‌ای از ساختار گفتمانی چکیده‌های پایان‌نامه‌های فارسی در برخی رشته‌های علوم انسانی، فنی‌مهندسی و علوم پایه. *پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی*، 9(18)، 153-181. <https://doi.org/10.22084/rjhll.2019.18393.1908>

- Alharbi, N. (2023). A rhetorical structural analysis of introductions in L2 Saudi student's argumentative essays. *Journal of Educational and Social Research*, 13(4), 94-104. <https://doi.org/10.36941/jesr-2023-0093>
- Al-Zubi, D. & Fareh, S. (2023). English and Arabic abstracts in medical research articles: A contrastive study. *Cogent Arts & Humanities*, 10(2). <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2273602>
- Amnuai, W., Kotuta, P., & Duangprasertchai, M. (2020). Textual and linguistic characteristics of research article abstracts. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching*, 23(1), 168-181. <https://doi.org/10.24071/llt.v23i1.2407>
- Archambault, E., Vignola-Gagné, E., Côté, G., Larivière, V., & Gingras, Y. (2006). Benchmarking scientific output in the social sciences and humanities: The limits of existing databases. *Scientometrics*, 68(3), 329-342. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0115-z>
- Arsyad, S., Hakim, H., & Astria, H. (2021). Rhetorical structure and linguistic features of abstracts: A comparative study of local, national and international journals in English education written by Indonesian authors. *Online Submission*, 22(1), 1-16. <https://doi.org/10.24036/komposisi.v22i1.109987>
- Bhatia, V. K. (1993). *Analyzing Genre: Language Use in Professional Setting*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315844992>
- Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View*. Continuum International. <https://doi.org/10.5040/9781474212038>
- Biber, D. (1988). *Variation across speech and writing*. Cambridge University Press.
- Bird, S., Loper, E., & Klein, E. (2009). *Natural Language Processing with Python*. O'Reilly Media.
- Bonsu, E. M., & Afful, J. B. A. (2022). Genre analysis of abstracts of research articles published in Biostatistics. *International Journal of Literature, Language and Linguistics*, 5(1), 17-38. <https://doi.org/10.52589/IJLLL-A94THVEW>
- Briones, R. R. Y. (2012). Move analysis of philosophy research article introductions published in the University of Santo Tomas. *Philippine ESL Journal*, 9, 56-75. https://www.academia.edu/11168910/Move_Analysis_of_Philosophy_Research_Article_Introductions_Published_in_the_University_of_Santo_Tomas
- Callon, M., Courtial, J. P., & Laville, F. (1991). Co-word analysis as a tool for describing the network of interactions between basic and technological research: The case of polymer chemistry. *Scientometrics*, 22(1), 155-205.
- Casanave, C. P. (2002). *Writing games: Multicultural Case Studies of Academic Literacy Practices in Higher Education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781410612366>
- Choe, H., & Hwang, B. H. (2014). A genre analysis of introductions in theses, dissertations and research articles based on Swales' CARS model. *Korean Journal of Applied Linguistics*, 30(1), 3-31. <https://doi.org/10.17154/kjal.2014.03.30.1.3>
- Gotos, E., Huffman, S., & Link, S. (2017). A move/step model for methods sections: Demonstrating rigour and credibility. *English for Specific Purposes*, 46, 90-106. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2017.01.001>
- Doró, K. (2013). The rhetoric structure of research article abstracts in English studies journals. *Prague Journal of English Studies*, 2(1), 119-139. <https://doi.org/10.2478/pjes-2014-0013>
- Dudley-Evans, T. (1999). The dissertation: A case of neglect? In P. Thompson (ED), *Issues in EAP Writing Research and Instruction*, 28-36. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3177833>
- Egghe, L. (2007). Untangling Herdan's law and Heaps' law: Mathematical and informetric arguments. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(5), 702-709.
- Ella, J. R. (2020). Characterizing the move structure of abstracts in undergraduate theses. *Ciencia (HEALS)*, 1(1), 26-43. <https://www.researchgate.net/publication/348648448>
- ElSerty, L. (2024). Genre analysis of the abstracts of EAP and AAP journal articles: A comparative study with pedagogical implications. *Journal of Academic Perspectives*, 2024 (1), 22-40. <https://www.journalofacademicperspectives.com/back-issues/volume-2024/volume-2024-no-1/>

- Essoun, I., Adusei, D. K., & Bonsu, E. M. (2022). Genre analysis of research article abstracts in forensic linguistics. *Journal of English language Teaching*, 9(2), 315-329. <https://doi.org/10.26858/eltww.v9i2.34524>
- Gärdenfors, P. (2000). *Conceptual spaces: The geometry of thought*. MIT Press.
- Garfield, E. (1979). *Citation indexing—Its theory and application in science, technology, and humanities*. John Wiley & Sons.
- Ghasempour, B., & Farnia, M. (2017). Contrastive move analysis: Persian and English research articles abstract in law. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 5(4), 739–753. <https://doi.org/10.22190/JTESAP1704739G>
- Golshaie, R. (2019). A corpus analysis of the discourse structure of Persian theses abstracts in some disciplines of humanities, engineering, and basic sciences. *Comparative Linguistic Research*, 9(18), 153-181. <https://doi.org/10.22084/rjhl.2019.18393.1908>. **[In Persian]**
- Hartley, J. (2008). *Academic writing and publishing: A practical handbook*. Routledge.
- Hasan, E., & Ergaya, A. (2023). A pragmatic approach to the rhetorical analysis and the meta-discourse markers of research article abstracts in the field of applied linguistics. *Discourse and Interaction*, 16(2), 51-74. <https://doi.org/10.5817/DI2023-2-51>
- Hakim, A., Pakzad, Z., & Kowsari, M. (2021). A Study of Verbal/Visual Multimodal Discourse in Contemporary Iranian Art. *Negareh Journal*, 16(60), 141-155. https://negareh.shahed.ac.ir/article_3183.html?lang=en **[In Persian]**
- Hakim, H., Arsyad, S., & Syahrial, S. (2021). Rhetorical moves and linguistic realizations of research article abstracts by Indonesian authors in applied linguistics published in national journal. *Journal of Applied Linguistics and Literature*, 6(1), 46-71. <https://doi.org/10.33369/joall.v6i1.11800>
- Hayati, Z., & Alijani, R. (2007). *Report Writing: The Ritual of Scientific Writing for Articles, Journals, Conferences, and Symposiums*. Payam-e-Noor University. https://press.pnu.ac.ir/book_30042.html **[In Persian]**.
- Hu, S. (2023). Analysis of move-related epistemic stance in English and Chinese abstracts by Chinese second language learners. *British Journal of Applied Linguistics*, 3(2), 01-14. <https://doi.org/10.32996/bjal.2023.3.2.1>
- Hussain, N., Hussain, M. B., & Khan, M. A. (2022). Rethinking PhD thesis introductions from higher education perspective: Using the CARS model. *Archives of Educational Studies*, 2(2), 184-204. <https://ares.pk/ojs/index.php/ares/article/view/37>
- Hüttner, J. (2010). The potential of purpose-built corpora in the analysis of student academic writing in English. *Journal of Writing Research*, 2(2), 197-218. <https://doi.org/10.17239/jowr-2010.02.02.6>
- Hyland, K. (2000). *Disciplinary discourses: Social interactions in academic writing*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.6719>
- Hyland, K. (2002). Authority and invisibility: Authorial identity in academic writing. *Journal of Pragmatics*, 34(8), 1091-1112. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(02\)00035-8](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00035-8)
- Hyland, K. (2004). Disciplinary interactions: Metadiscourse in L2 postgraduate writing. *Journal of Second Language Writing*, 13(2), 133-151.
- Hyland, K. (2009). *Academic discourse: English in a Global Context*. Continuum International Publishing.
- Hyland, K. (2017). Metadiscourse: What is it and where is it going? *Journal of pragmatics*, 113, 16-29. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2017.03.007>
- Jahromi, M. J., Hadipour, E., & Akbarpour, L. (2023). Rhetorical moves used in MA students' theses in TEFL and nursery. *Research in English Language Pedagogy*, 11(3). <https://doi.org/10.30486/relp.2022.1957919.1378>
- Kanafani, A., Kurniawan, E., & Lubis, A. H. (2022). A move analysis of abstracts in a Scopus-indexed applied linguistics journal from different quartiles. *Retorika: Jurnal Ilmu Bahasa*, 8(1), 1-12. <https://doi.org/10.55637/jr.8.1.4845.1-12>

- Kanoksilapatham, B. (2005). Rhetorical structure of biochemistry research articles. *English for Specific Purposes*, 24(3), 269-292.
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.
- Kurniawan, E. (2023). Humanities dissertation abstracts in Indonesian and English universities: comparative move analysis. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 23(2), 57-74. <https://ejournal.ukm.my/gema/issue/view/1602>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lemke, J. (2012). Multimedia and discourse analysis. In M. Handford & J.P. Gee (Eds.), *The routledge handbook of discourse analysis* (pp. 79-89).
- Leydesdorff, L. (1997). Why words and co-words cannot map the development of the sciences. *Journal of the American Society for Information Science*, 48(5), 418-427. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4571\(199705\)48:53.3.CO;2-S](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4571(199705)48:53.3.CO;2-S)
- Liakata M, Saha S, Dobnik S, Batchelor C, Rebholz-Schuhmann D. (2012). Automatic recognition of conceptualization zones in scientific articles and two life science applications. *Bioinformatics*. 28(7):991-1000. doi: 10.1093/bioinformatics/bts071.
- Loan, T. K. B. (2022). Move-step analysis of research article abstracts. *World Journal of English Language*, 12(6), 204-219. <https://doi.org/10.5430/wjel.v12n6p204>
- Malmir, B., Khany, R., & Aliakbari, M. (2019). Journal article highlights in applied linguistics: An exploration into the rhetorical moves and their lexico-grammatical features. *Iranian Journal of English for Academic Purposes*, 8(4), 49-63. https://journalscmu.sinaweb.net/article_96017.html
- Martín, P. A. M. (2003-04). Genre and discourse community. *ES: Revista de filología inglesa*, (25), 153-166. <https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/17297/ES-2003-2004-25-GenreAndDiscourseCommunity.pdf;jsessionid=D37EF8751ED1392984518EEA8A1DA5F?sequence=1>
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. Cambridge University Press.
- Myers, G. (1990). *Writing biology: Texts in the social construction of scientific knowledge*. University of Wisconsin Press.
- Moed, H. F. (2005). *Citation analysis in research evaluation*. Springer.
- Mohammadi Darabad, A. (2016). Move analysis of research article abstracts: A cross disciplinary study. *International Journal of Linguistics*, 8(2), 125-140. <https://doi.org/10.5296/ijl.v8i2.9379>
- Nikpei, H. (2016). Rhetorical moves of abstracts written by TEFL Students and molecular biology graduate students- A comparative study. *International Journal of English Language and Translation Studies*, 4(4), 172-179. <http://www.eltsjournal.org/archive/Value4%20Issue4/16-4-4-16.pdf>
- Nurhayati, S., Fadilah, F., & Habibah, F. A. F. (2022). Rhetorical structure on research article abstracts in informatics and computer science journals. *Pujangga: Jurnal Bahasa dan Sastra*, 8(2), 181-195. <https://doi.org/10.47313/pujangga.v8i2.1969>
- Nwogu, K. N. (1997). The medical research paper: Structure and functions. *English for Specific Purposes*, 16(2), 119-138. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(97\)85388-4](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)85388-4)
- O'Halloran, K.L. (2008) Systemic Functional-Multimodal Discourse Analysis (SF-MDA): Constructing ideational meaning using language and visual imagery. *Visual Communication*, 7, 443-475. <https://doi.org/10.1177/1470357208096210>
- Peacock, M. (2002). Communicative moves in the discussion section of research articles. *System*, 30(4), 479-497. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(02\)00050-7](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00050-7)
- Peyravi, R., Ghorbanpoor Arani, H., & Zaree, A. (2025). Analysis of interdisciplinary differences in the structure of the scientific genre in the introduction section of humanities research articles. *Scientometrics Research Journal*, 11(1), (spring & summer), 141-160. <https://doi.org/10.22070/rsci.2024.18661.1708> [In Persian].

- Piantadosi, S. T. (2014). Zipf's word frequency law in natural language: A critical review and future directions. *Psychonomic Bulletin & Review*, 21(5), 1112-1130.
- Pho, P. D. (2008). Research article abstracts in applied linguistics and educational technology: A study of linguistic realizations of rhetorical structure and authorial stance. *Discourse studies*, 10(2), 231-250. <https://doi.org/10.1177/14614456070870>
- Pratiwi, S. N., & Kurniawan, E. (2021). Rhetorical move and genre knowledge development of English and Indonesian abstracts: A comparative analysis. *Studies in English Language and Education*, 8(3), 885- 900. <https://doi.org/10.24815/siele.v8i3.21038>
- Pratiwi, S. N., Kurniawan, E., Gunawan, W., & Lubis, A. H. (2021). Move analysis of master's thesis and dissertation abstracts in English and Indonesian. In *Thirteenth Conference on Applied Linguistics (CONAPLIN 2020)* (pp. 568-573). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/as-sehr.k.210427.086>
- Rasti, A. (2021). An investigation into the type and amount of representation of intended values of Iran's national curriculum document in Vision Series. *Journal of Foreign Language Research*, 11(4), 713-727. <https://doi.org/10.22059/jflr.2021.315848.789> [In Persian].
- Saboori, F., & Hashemi, M. (2013). A cross-disciplinary move analysis of research article abstracts. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 4(4), 483-496. <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1038627.pdf>
- Sadaghi, M., Ghobadi, H. and Nikubakht, N. (2012). The Nezami's humanistic message to the people of the world. *Journal of Kavoshnameh in Persian Language and Literature*, 13(25), 57-86. https://kavoshnameh.yazd.ac.ir/article_58.html. [In Persian].
- Salager-Meyer, F. (1992). A text-type and move analysis of verb tense and modality distribution in medical English abstracts. *English for Specific Purposes*, 11(2), 93-113. [https://doi.org/10.1016/s0889-4906\(05\)80002-X](https://doi.org/10.1016/s0889-4906(05)80002-X).
- Scott, J. (2017). *Social Network Analysis* (4th ed.). Sage Publications.
- Sidek, H. M. (2017). Entrepreneurial education conference proceedings: A rhetorical moves analysis of abstracts. *IJASOS- International E-Journal of Advance in Social Science*, III (9), 1112–1119. <https://doi.org/10.18769/ijasos.401178>
- Suntara, W., & Usaha, S. (2013). Research article abstracts in two related disciplines: Rhetorical variation between linguistics and applied linguistics. *English Language Teaching*, 6(2), 84-99. <https://doi.org/10.5539/elt.v6n2p84>
- Swales, J. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press.
- Swales, J. M. (2004). *Research genres: Explorations and applications*. Cambridge University Press. <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139524827>.
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (2009). *Abstracts and the Writing of Abstracts*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.309332>
- Teufel, S., Carletta, J., & Moens, M. (1999). An annotation scheme for discourse-level argumentation in research articles. In Ninth Conference of the European Chapter of the Association for Computational Linguistics, pages 110–117, Bergen, Norway. Association for Computational Linguistics. <https://aclanthology.org/E99-1015.pdf>
- Teufel, S. (1999). *Argumentative zoning: information extraction from scientific text*. Phd. Dissrtation. University of Edinburgh.
- Teufel, S., & Moens, M. (2002). Summarizing scientific articles: Experiments with relevance and rhetorical status. *Computational Linguistics*, 28(4), 409-445.
- Teufel, S., Siddharthan, A., & Tidhar, D. (2006). Automatic classification of citation function. In *Proceedings of the 2006 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing* (pp. 103-110).
- Tyrer, C. (2021). The voice, text, and the visual as semiotic companions: an analysis of the materiality and meaning potential of multimodal screen feedback. *Education and Information Technologies*, 26, 4241–4260. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10455-w>
- Vasheghani F., M. (2017). Investigating the application and distribution of metadiscourse features in

- research articles in applied linguistics between English native writers and Iranian writers: A comparative corpus-based inquiry. *Journal of Advances in Linguistics*, 8(1), 1268-1285. <https://doi.org/10.24297/jal.v8i1.6441>
- Waltman, L. (2016). A review of the literature on citation impact indicators. *Journal of Informetrics*, 10(2), 365–391. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2016.02.007>
- Wijaya, B., Arsyad, S., & Hardiah, M. (2023). A comparative study of rhetorical structure of several thesis abstracts by undergraduate students of Universitas Bengkulu. *Wacana: Jurnal Penelitian Bahasa, Sastra dan Pengajaran*, 21(1), 19-26. <https://doi.org/10.33369/jwacana.v21i1.23048>
- Yang, R., & Allison, D. (2003). Research articles in applied linguistics: Moving from results to conclusions. *English for Specific Purposes*, 22(4), 365–384. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(02\)00026-1](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(02)00026-1)
- Yusob, K. F., & Jelani, A. N. (2022). A comparative move analysis of abstracts a multidisciplinary conference proceeding. *Gading Journal for Social*, 25(01), 1-10. <https://doi.org/10.24191/gad-ing.v25i01.325>
- Zand-Moghadam, A. & Jannati, S. (2015). A contrastive generic analysis of thesis abstracts of TEFL and TPSOL. *Language Sciences*, 3 (5), 72-53. <https://doi.org/10.22054/ls.2016.7519> [In Persian].
- Zand-Moghadam, A., & Meihami, H. (2016). A rhetorical move analysis of TEFL thesis abstracts: The case of Allameh Tabataba'i University. *Issues in Language Teaching*, 5(1), 1–23. <https://doi.org/10.22054/ilt.2016.7714>
- Zand-Moghadam, A., & Zhaleh, K. (2022). Comparative rhetorical move analysis of qualitative, quantitative, and mixed methods research article abstracts in Iranian vs. international applied linguistics journals. *Journal of Modern Research in English Language Studies*, 9(3), 25-47. <https://doi.org/10.30479/jmrels.2022.16708.2009>
- Zekrati, S. (2015). A move analysis of discussion section of medical articles. *Taiwan International ESP Journal*, 7(1), 38-50. https://www.researchgate.net/publication/281035376_A_MOVE_ANALYSIS_OF_DISCUSSION_SECTION_OF_MEDICAL_ARTICLES#fullTextFileContent
- Zipf, G. K. (1949). *Human behavior and the principle of least effort*. Addison-Wesley.